

บทที่ ๒

การปริวรรตคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ล้านนาเป็นภาษาไทยกลาง

ต้นฉบับตัวเมือง⁺

[illegible]

ปริวรรตเป็นภาษาไทย

นะโม ตสฺส อะระหะโต อระหะโต สัมมาสัมพุทฺธสฺสฯ เอวเมวสุดเฝ้าองค์สมย์ ภควา
 ศาสดาวิสุทธิเชตวันเถ อนาถบิณฑิกสธาราม สาธุโคธราเสาศุขนสนธิสัทธา รินิธานอันนี้
 หากเป็นคำแห่งมหาอนนท หากกล่าวไว้ในคำทางชาวเจ้าภิกขุสังฆทัตลา มหาอนนทเถเจ้าเป็นป
 ธานในเมื่อปถมสังฆาณามมหัวที่วันนั้น ภนเดกสสเปเถเจ้าอิฐสุดต วิสุตอันนี้ เหมยา อันข้าตน
 ชื่อนนทหากได้สรวัดรับฟังเอาแต่กรอุบแก้วกล่าวคือปากแห่งพรพุทธเจ้าด้วยอการสนันนี้แล ภควา
 วิพรพุทธเจ้าแห่งเราคืออยู่สำราณในป่าเชตวันณะอารามมหาวิหานแห่งนายอนาถบิณฑิกสสมา
 เสฏฐิอันมีในที่

* ๔๐๐๐๐๐ ในภาษาล้านนาอ่านว่า เจตวนฺณ ในพระไตรปิฎก เป็น เขตวน แปลว่า ในพระ
วิหารเชตวัน.

๒ ๑๖ ในภาษาล้านนาอ่านว่า ตั้งหลาย แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ทั้งหลาย.

^๓ ตัวอย่าง ในภาษาล้านนาอ่านว่า ต่ำก้าง แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ท่ามกลาง.

๔. วิธี ในภาษาล้านนาอ่านว่า สะดับ วิธี ภาษาไทยมีรูปเป็น สร, แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า การฟัง.

^๕ ไฉยยะฉฐ ในภาษาล้านนาอ่านว่า สะอุนแก้ว แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า พระโขนง หรือ ปาก หรือ อีกความหมายหนึ่ง คือ ไฉยบ หมายถึงผอบ เป็นภาชนะโลหะมีฝาครอบ.

ปริวรรตเป็นอักษรไทย

ไถ่ล้วยงสาวตถินคราณด้วยอิริยาบถทั้ง ๔ คัมภีระ อถเขา บเสนธิเกาสเลา ชเยน ภควาเต
 นุบถ์ กมิอุบถ์ กมิทว ภควนุถ์ นิสิธิเอกมณุต์ นิสิเนาเขา บเสนธิเกาสรรราช ภควันต์ เอตธโวจ ในกาล
 เมื่อนั้น พรพุทธเจ้าค้อยู่ในป่าเชตวันณอารามดังอัน พรยาบเสนทิกเกาสรรราชตนนั้น คัมภีระไฟไฟพร
 พุทธเจ้า มีไนที่ใดคัมภีระไฟไฟในที่นั้น กันว่าเข้าไฟแล้ว คัมภีระอยู่ที่ควรแก้ตนหันแล คัมภีระพรพุทธเจ้า
 ว่า ภนุเตกควา ข้าแก่พรพุทธเจ้า สวรรีเทวบุตอันทั้งอยู่รวยสี่ชีร์มีคณั้นไฟไฟ ๔ โยชนะนั้นพ้อยสร
 เจงเข้าไฟสู่รวยสี่มีคณั้นดังอันอาจานเจ้าทัถา กล่าวว่า สังขานไฟเล่าแล เอกธ รากาบทคนทัถา เปน
 เพียรมากนัก รากาบทเสนา

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

ไถ่ล้วยงสาวตถิระาณี่ ด้วยอิริยาบถทั้ง ๔ คัมภีระ อะละโย ปะเสนะธิโกสะโลจะเยนะ
 ะกะวา เตนุปะสัง ะมิอุปะสัง ะมิทัว ะกะวันตัง นิสิธิเอกะมันตัง นิสิโนโย ปะเสนะธิโกสะระ
 ราชะ ะกะวันตัง เอตธะโวจะ ในกาละเมื่อนั้น พระพุททะเจ้า ก็อยู่ในป่าเจตวันณะอะรามดังอัน
 พญาปเสนธิโกสะระราชตนนั้น ก็เข้าไปไหว้พระพุททะเจ้า มีไนตี่ใดก็เข้าไปในตี่นั้น กันว่าเข้าไป
 แล้วก็นั่งอยู่ในตี่ควรแก้ตนหันแล ก็ไหว้พระพุททะเจ้าว่า ภันเต ะกะวา ข้าแก่พระพุททะเจ้า ส่วน
 อันว่า เทวะบุตอันตั้งอยู่ในรวยสี่จื่ออันว่ามินั้น ไฟไฟ ๔ โยชนะะ ปอยสะเจ้งเข้าไปสู่รวยสี่เมษ
 นั้นดังอัน อาจารย์เจ้าดังหลายกล่าวว่าสังขานไฟเล่าแล เอกะธะ รากาบทคนดังหลายเป็นพะยาธิมาก
 นัก รากาบทเสนา

ความหมาย

ในขณะที่พระพุททะเจ้าประทับอยู่ในป่าเชตวันนั้น พระเจ้าปเสนทิกโกศลมหाराช
 ได้ทรงทราบแล้ว ได้เสด็จเข้าไปเฝ้าพระพุททะเจ้า เมื่อพระพุททะเจ้าทรงประทับอยู่ ณ ที่ใด พระองค์
 ก็เข้าไปเฝ้า ณ ที่นั้น เมื่อเสด็จเข้าไปแล้ว ก็ทรงประทับนั่ง ในที่อันสมควรแก่พระองค์ จากนั้น
 ได้กราบทูลว่า ข้าแก่พระพุททะเจ้า เทพบุตรที่ตั้งอยู่ในราศีมีน ไฟไฟ ๔ โยชน์ แล้วเสด็จเข้าไปสู่ราศี
 เมษนั้น อาจารย์ทั้งหลายกล่าวว่า สังขานคัล่อง หรือเคลื่อนไปแล้ว บางครั้งคนทั้งหลายก็เป็นโรคภัย
 ไข้เจ็บมากมาย

ท่านจก่ล่าวดั่งลืออันชา กุสละกมมอันนี้บ่ควรกทำมีขแล ดูกรมหาราพ รัญคละญิงชายฝุ่งใดคี่ดี
กันว่าถึงระดูปีใหม่แล้ว ค้อบน้ำชำระเหื่อไคเสย ค่ไฟ

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

แก่เจ้าภิกขุสังฆะดั่งหลายมีพระพุทธรเจ้าเป็นประธานแก่คนดั่งหลาย บางผ่องก็มาปล่อย
ป้าและสัตว์ดั่งหลาย มีต้นว่า นก หนู ปู ป้า หอย เต่า คนดั่งหลายบางผ่อง ก็หื้อตานเข้าแจ้เข้าจ้าน
น้ำฝิ่งน้ำอ้อย คนดั่งหลายก็มาสะดับฮับฟังธรรมะเตสะนาแห่งพระพุทธรเจ้าดั่งอัน ยังมีพะละอานิสส
ดั่งถาแก่คนดั่งหลายนั้นจา ขอพระพุทธรเจ้าจุงเตสะนาแก่ผู้ข้าดั่งหลายแต่เตื่อ พญาปเสนธิโก้สะระ
ราชกล่าวว่สันนี้หันแล เมื่อนั้นพระพุทธรเจ้าได้อินกำอันนั้นแล้ว พระพุทธรเจ้าก็กล่าวเชิงพญา
ปเสนธิโก้สะระราชว่ดั่งนี้ มหาราจา ดูกรมหาราพ ท่านจก่ล่าวดั่งถาอันจา กุสละกมมอันนี้ บ่ควรก
ระตำมีจะแล ดูกรมหาราพ อันว่า ญุคละญิงชายฝุ่งใดคี่ดี กันว่าถึงระดูปีใหม่แล้วค้อบน้ำชำระ
เหื่อไคเสยก็ไป

ความหมาย

มาถวายแก่พระภิกษุ โดยมีพระพุทธรเจ้าเป็นประธาน บางคนก็พากันไปปล่อยสัตว์
ทั้งหลาย เป็นต้นว่า นก ปู ปลา หอย เต่า เป็นต้น บางคนก็ให้ทาน และสดับรับฟังพระธรรมเทศนา
ของพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าตรัสกับพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า ดูก่อนมหาราพ กุศลกรรมอย่างนี้
ไม่ควรกระทำมีด้วยหรือ ดูก่อนมหาราพ เมื่อฤดูปีใหม่มาถึง ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ควรอาบน้ำ
ชำระล้างร่างกายให้สะอาดดูดีแล้ว

ต้นฉบับตัวเมือง

ໂປງບຸຣຸບຸຣຸໂຣວຣຸໂຣ ໒ ອີ່ສູງໂຣວຣຸ ດີວາເຫຼີຂຸບຸຂຸພ^{໖໕} ຜີເດົາໄຜ່ບຸຂຸຂຸຂຸ ດີລຸວາຍຸດ
ຊື່ ເຊ່ວງຂຸຂຸຂຸຂຸຂຸຂຸ ພຸດຸວາວາວິທຸວະຂຸ ພິດຕຸຂຸວາວາວາວາວາ ສູ່ງຂຸຂຸ ຂຸບຸ
ຂຸຂຸ ດີບຸຂຸຂຸຂຸຂຸຂຸຂຸຂຸ ດີຕຸຂຸວາວາວາວາວາວາ ວາວາວາວາ ວາວາວາວາ
ວາວາວາວາວາວາວາວາວາ ພາວາວາວາວາວາວາ ບຸວາວາວາວາວາວາ ຂຸບຸຂຸຂຸຂຸຂຸຂຸ
ວາວາວາວາວາວາ ສູ່ງເປຣະສິດຕຸຂຸວາວາວາ ບຸວາວາວາວາວາວາວາວາວາ^{໖໖} ຊຸບຸວາວາວາ

^{໖໕} ຂຸບຸຂຸພ ໃນພາສາລ້ານນາອ່ານວ່າ ຈ້ອມຄອຍ ແປວ່າ ກູເບາ ຫຼື ຂອດຄອຍ ຫຼື ເນີນເບາ.

^{໖໖} ເຫຼີໂຣວ ໃນພາສາລ້ານນາອ່ານວ່າ ພະຍາທິໂລກາ ແປເປັນພາສາໄທກລາວວ່າ ພະຍາທິໂຣກາ.

ຂຽນໂດຍ ວິໄສ ວິໄສ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ
 ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ ພູດວ້າງ

ปริวรรตเป็นอักษรไทย

ประชุมชุมนุมในสถานที่ ๑ ที่เดียวกันแล้ว คือว่า เหนือจอมคอย และเก้าไม้มนคก ดังอันคน
 ท้าฝู่งนั้น เขาก็มาอบองสรงเกศก่ายังชาวเจ้าภิกขุสังฆะ มีพรพุทธเจ้าเป็นเกล้าเป็น ประธาน ด้วยน้ำ
 อบน้ำหอมดั่งอัน คัมมิผละอนิสงอันกว้างขวางมานักแล พรพุทธเจ้าก็กล่าวคาพยาหน้าว่า จุณเห
 ณะหอบเขาถมิย จตุทสสิ ขวาเย ภิกขุ สิญฺจิเย มหาราชา คูกรมหาราชา บุคละผู้ใดได้อาบน้ำอบ
 น้ำหอมแก่ชาวเจ้าภิกขุสังฆะท้ลา อันเป็นลูกตีกพรพุทธเจ้า ดังอันบุคละผู้้นักำจัดเสยยัง เพยธิโลกา
 ทังมวลแต่แล คูกรมหาราชา คนผู้ใดได้อาบน้ำยังชาวเจ้าภิกขุสังฆะดั่งอัน บุคละผู้้นักเฎมาในเมือง
 ฟ้า คัมทย่อมบรเสฎกั้วเทวดาท้ลาหแล กันว่าไดเฎมาใน

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

ประชุมชุมนุมในสถานที่ ๑ ที่เดียวกันแล้ว ก็ือว่า เหนือจอมคอยและเก้าไม้มนคก ดังอัน
 คนดั่งหลายฝู่งนั้น เขาก็มาอบองค้สะหรงเกศก่ายังชาวเจ้าภิกขุสังฆะ มีพระพุทเจ้าเป็นเกล้าเป็น
 ประธาน ด้วยน้ำอบน้ำหอมดั่งอัน ก็มีผละอนิสงอันกว้างขวางมานักแล พระพุทเจ้าก็กล่าว
 กัะถาปายหน้าว่า จุณเห กณฺหะปะโจ ณะมิย วาเยภิกขุ สิญฺจิเย มหาราชา คูรัมหาราชา บุคละผู้ใด
 ได้อาบน้ำอบน้ำหอมแก่จาวเจ้าภิกขุสังฆะดั่งหลาย อันเป็นลูกศิษย์พระพุทเจ้าดั่งอัน บุคละผู้้นัก
 ก็ำจัดเสยยังเพยธิโลกาตั้งมวลแต่แล คูรามะหาราชา คนผู้ใด ได้อาบน้ำยังจาวเจ้าภิกขุสังฆะดั่งอัน
 บุคละผู้้นักเฎมาในเมืองฟ้า ก็เฎยยอมผาเสริฐว่าเตะดาตั้งหลายจะแล กันว่าไดเฎมาใน

ความหมาย

จากนั้นก็ไปชุมนุมพร้อมกัน ณ สถานที่ใดที่หนึ่ง และพร้อมกันมาอบสรงเกศเกล้า
 พระภิกษุสามเณร ซึ่งมีพระพุทเจ้าเป็นประธาน ด้วยน้ำอบน้ำหอม ซึ่งนับว่ามีานิสงส์อย่างมาก
 และพระพุทเจ้าก็ได้ตรัสต่อไปว่า คูก่อนมหาราชา ผู้ใดได้อาบน้ำอบน้ำหอมแก่พระภิกษุสามเณร
 ทั้งหลาย อันล้วนแล้วแต่เป็นลูกศิษย์เราพระตถาคต บุคละนั้นจะปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งหลาย
 ทั้งปวง หากแม้มันจะได้ไปเกิดในเมืองฟ้า ก็ย่อมที่จะประเสริฐกว่าเทวดาทั้งหลาย หากว่าได้มาเกิด
 ในเมืองมนุษย์

^{๑๖} อุวณฺณ ในภาษาล้านนาอ่านว่า เฎยยอม แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ฟิง.

^{๑๗} กัณฺหา ในภาษาล้านนาอ่านว่า กันว่า แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า หากว่า.

อ้อมด้วยเข้าน้ำมากนัก รวงคาบผู้ญึงคักรอบไฟด้วยทะ อันทรงลูกในท้อง และรวงคาบคนท้าว อยู่ดี มีสุขหายเกษะบ่ได้คัมมิแล อันนี้จักเป็นเหตุกานดังถาษา ขอพรพุทธเจ้าจุงเทศนาแก่ผู้เข้าบ้นี้แค่ เทอะ อถเขา ภควา มุกขกมมรวิรตวา บเสนทิเกาสรรราช เอตทโวจเขา บนน ด้วยมิแท้แล ในกาล พรพุทธเจ้าคัใจกรอบแก้วอันแดงงามเป็นดั่งฝัารตณกมพล กล่าวคือว่า ปากแห่งพรพุทธเจ้า

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

ไปเมื่อน้ำว่าดังนี้ ภัณเตกะคะวา ข้าแต่พระพุทธเจ้า อันว่าสุริยะเตวะบุตรย้ายไปสู่ รวยสิเมษแล้วตั้งอัน รวงคาบ คนดังหลายอยากเข้าอยากน้ำมากนัก รวงคาบฝนตกหัวปีแล้วเมื่อปายลุนก็หาบได้แล รวงคาบไฟมกไหม้บ้านแล รวงคาบพญาเมืองน้อยกระด้ากิดเลี้ยวแก่พญาเมืองใหญ่ รวงคาบคนก็อ้อมด้วยเข้าน้ำมากนัก รวงคาบผู้ญึงก็หะกอบไปด้วย ทุกอันทะรงลูกในท้องแล รวงคาบคนดังหลายอยู่ดีมีสุขหายเพียรบ่ได้คัมมิแล อันนี้จักเป็นเหตุการดังถาษา ขอพระพุทเจ้าจุงเทศนาแก่ผู้เข้าบ้นี้แค่เตอะ อะทะโฆกะคะวา มุกขะกัมมะระวี รัตตะวา ปะเสนะธิโกัสะระระจะ เอะตะทะโวจะโฆบ้นนะ ด้วยมิแท้แล ในกาละเมื่อนั้นพระพุทธเจ้าก็ใจหะอุปแก้วอันแดงงาม เป็นดั่งฝัารตตะนะกัมพลกล่าวคือว่าปากแห่งพระพุทธเจ้า

ความหมาย

ข้าแต่พระพุทธเจ้า สุริยเทพบุตรย้ายไปสู่ราศีเมษแล้ว บางครั้งทำให้คนทั้งหลาย อดอยากยิ่งนัก ในบางครั้งฝนตกต้นปีพอปลายปีก็ไม่มีฝน บางครั้งอัคคีภัยก็มักเกิดขึ้น บางครั้งพระราชเมืองเล็กเมืองน้อย ก็คิดกบฏต่อเมืองใหญ่ บางครั้งข้าวน้ำก็สมบูรณ์ยิ่งนัก บางครั้งผู้หญิง ก็เป็นทุกข์ด้วยลูกในท้อง บางครั้งก็อยู่ดีมีสุขหายโรคภัยไข้เจ็บมิได้ ที่เป็นเช่นนี้ มีเหตุการณ์เป็นมาอย่างไร ขอพระพุทของคัจงเทศนาโปรดแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วยเถิด ในกาลนั้น พระพุทของคั หากเปิดผอบแก้วสีแดง ประคุดฝัารตณกัมพล กล่าวคือ พระโอรสของพระพุทธเจ้า

ต้นฉบับตัวเมือง

๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

^{๒๕} ๕๕๖ ในภาษาล้านนาอ่านว่า กันเข้า แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า อดอยาก.

เพ็ชรีสน้อย และบ้านเมืองจักเป็นเลิกละความ และพิวฮ้องหนวันตกขึ้นนั้นชื่อว่าเตวดาไชปะตูน้ำ และปีนั้นคนทล้า จักเป็นเพ็ชรีเจบท้องหลุท้อง และชาวบ้านชาวเมือง

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

แต่เดือน ๖ ออก ๔ คำ ไปถึงเดือน ๗ เป้งคั้งอัน หื้อฟังทุกตีสสะเต๊ะ พิวฮ้องหนวันออก นั้น ได้ชื่อว่าเตวดาไชปะตูเหล็กแล คนต้งหลายมักเจ็บไข้ต่ายมากนักราแล ฝนตกหัวปีไปถึงหล้า ปี เข้าไฮ่เข้านาดีมากนักราแล พิวฮ้องหนวันออกแจ่งได้ได้ชื่อว่าเตวดาไชปะตูลมปีนั้นลมม่นัก ฝนบ่สู้ มีหลาย เข้าไฮ่เข้านาบ่สู้ดีหลาย คนต้งหลายมักเป็นเพ็ชรีมากนักราแล พิวฮ้องหนวันได้นั้นได้ชื่อว่าเตวดาไชปะตูไฟปีนั้นแต่หัวปีถึงหล้าปีนั้น คนมักเป็นเพ็ชรีและกันเข้า เข้ากล้าบ่สู้ดีหลายแล พิวฮ้องหนวันตกแจ่งได้นั้นได้ชื่อว่าเตวดาไชปะตูหิน ปีนั้นฝนตกนักรา เข้ากล้าดีและคนต้งหลายมักเป็นเพ็ชรีตักน้อยแล บ้านเมืองจักเป็นเลิกละสงครามแล พิวฮ้องหนวันตกนั้นชื่อว่าเตวดาไชปะตูน้ำแล ปีนั้นคนต้งหลายจักเป็นเพ็ชรีเจ็บต้อง ลุต้องแล จาวบ้านจาวเมือง

ความหมาย

ตั้งแต่เดือน ๖ ขึ้น ๔ คำ ไปถึงเดือน ๗ ขึ้น ๑๕ คำ ขอให้ฟังทุกทิศ หากว่าร้องทางทิศ ตะวันออก ได้ชื่อว่า เตวดา เปิดประตูเหล็ก คนทั้งหลายจะล้มเจ็บและตายเป็นจำนวนมาก ฝนตกตลอดปี ข้าวไร่ข้าวนาอุดมสมบูรณ์ดียิ่งนัก หากร้องทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้ชื่อว่าเตวดาเปิดประตูลม ปีนั้นมีลมเยอะ ฝนตกน้อย ข้าวไร่ข้าวนาไม่สู้ดีนัก คนทั้งหลายมักเจ็บไข้ได้ป่วย และข้าวยากมากแพง หากร้องทางทิศใต้ ได้ชื่อว่า เตวดาเปิดประตูไฟ ตลอดทั้งปี ผู้คนมักเจ็บไข้ได้ป่วย และอดอยาก ข้าวกล้าไม่สู้ดีนัก หากร้องทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ได้ชื่อว่า เตวดาเปิดประตูหิน ปีนั้นฝนมาก ผู้คนเจ็บป่วยนิคหน้อย ส่วนบ้านเมืองจะเกิดเลิกละสงคราม หากร้องทางทิศตะวันตก ได้ชื่อว่า เตวดาเปิดประตูน้ำ ในปีนั้นคนมักเป็นโรคทางเดินอาหาร ชาวบ้านชาวเมือง

ต้นฉบับตัวเมือง

ဝဠိဇ္ဇာတု ဗျပ်ဇိဗျာဇောဒေါ ဗျိဗ္ဗုဇ္ဇာတု^{၈၆} ခေဝ်ဗျိဇ္ဇာ ပိဋ္ဌိဇ္ဇာဝေဝဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ
ပိဋ္ဌိ ဝိဇ္ဇာဝဠိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ပိဋ္ဌိဗျိဇ္ဇာ ၂ ဝိ ဝိ ဝိ ဝိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဗျိဗ္ဗုဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ
ဇ္ဇာဝေဝဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ပိဋ္ဌိဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဝဠိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဗျိဗ္ဗုဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ
ဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ပိဋ္ဌိဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဝဠိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဗျိဗ္ဗုဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ
ဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ပိဋ္ဌိဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဝဠိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ ဗျိဗ္ဗုဇ္ဇာဗျိဇ္ဇာ

^{၈၆} ဗျိဇ္ဇာ ในภาษาล้านนาอ่านว่า หันวันออก แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ทิศตะวันออก.

^{၈၇} ခေဝ် ในภาษาล้านนาอ่านว่า แจ่ง แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า เจริญ หรือ มุม.

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

มือ ๑ ถือผาลา ลูกหนวันออกไปหนวันตก นางผู้รับนั้น ยืนไปจื่อว่า นางแพงสี ปีนัน
 คีจกเกิดมี แมงบ้งจกเกิดกัถวงเข้านัก ฝนตกบ่ตัวกัน จักแป้สัตว์ ๔ ตื่น คือว่า จ้างม้างวักวายจักคำ
 ขมากนักละ คนตั้งหลายมักเป็นเพียรโลกา มักแป้ผู้ใหญ่ ผู้เป็นดีมีเจ้าของจักนิบหาย เกือจักแพง
 ลักน้อย ไม่ย่างเป็น (ใหญ่) แก่ไม้ตั้งหลาย ขวัญเข้าเป้งไม้ไผ่ และสัตว์ ๔ ตื่นจักแพงนัก คนผู้ใดเกิด
 วันพุธจักมีเคราะห์ใหญ่ ผู้เกิดวันเสาร์จักมีลาภชะแล คั่นว่าสังขานไปวันจันจื่อว่ามักโคสังขาน
 จีครุทไป ลูกหนวันออกไปสู่หนวันตกแจ้งได้ ไปยามพุธ มือซ้ายพายดักมือขวาถือคันชั่ง ในยะ ๑ ว่า
 ถือดาบมือ ๑ ถือ ผาลา นางผู้รับนั่งหย่องเหยาะไปจื่อว่านางมะโน ปีนันจกเกิดมีมากนักละ คนมัก
 เป็นเพียรบ่อยู่สุขสบายเท่าใด ฝนตกหัวปีกลางปีบมีหลาย

ความหมาย

แก้ว มือหนึ่งถือโล่ จากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก นางผู้รับนั้นยืนไป ชื่อว่า
 นางแพงสี ในปีนั้น จะเกิดสงคราม แมลงหนอนจะกัดกินข้าวในนา ฝนตกไม่ทั่วฟ้า จักแป้สัตว์ ๔
 เท้า คือ ช้าง ม้า วัว ควาย จะมีการตายเกิดขึ้น ส่วนผู้คนจะเจ็บป่วย ข้าวของจะเสียหาย เกลือจะแพง
 ไม่ย่างเป็นใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวอาศัยไม้ไผ่ และสัตว์ ๔ เท้า จะมีราคา ผู้ใดเกิดวันพุธจะมี
 เคราะห์ใหญ่ ผู้เกิดวันเสาร์จะมีลาภ สังขานคัถองไปวันจันทร์ ชื่อว่า มักโคสังขาน จีครุทไป
 จากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปยาม ๔ (คือ เวลา ๑๐.๓๐ น. – ๑๒.๓๐ น.) มือซ้าย
 วางที่ดัก มือขวาถือคันชั่ง อีกนัยหนึ่งว่า ถือดาบ มือหนึ่งถือดอกไม้ นางผู้รับนั่งกระโห้งไป ชื่อว่า
 นางมะโน ในปีนั้นจะมีมาก คนมักล้มเจ็บอยู่ไม่ค่อยเป็นสุข ฝนตกไม่มาก

ต้นฉบับตัวเมือง

ถือจกเกิดมี แมงบ้งจกเกิดกัถวงเข้านัก ฝนตกบ่ตัวกัน จักแป้สัตว์ ๔ ตื่น คือว่า จ้างม้างวักวายจักคำ
 ขมากนักละ คนตั้งหลายมักเป็นเพียรโลกา มักแป้ผู้ใหญ่ ผู้เป็นดีมีเจ้าของจักนิบหาย เกือจักแพง
 ลักน้อย ไม่ย่างเป็น (ใหญ่) แก่ไม้ตั้งหลาย ขวัญเข้าเป้งไม้ไผ่ และสัตว์ ๔ ตื่นจักแพงนัก คนผู้ใดเกิด
 วันพุธจักมีเคราะห์ใหญ่ ผู้เกิดวันเสาร์จักมีลาภชะแล คั่นว่าสังขานไปวันจันจื่อว่ามักโคสังขาน จีครุทไป
 จากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปยาม ๔ (คือ เวลา ๑๐.๓๐ น. – ๑๒.๓๐ น.) มือซ้าย
 วางที่ดัก มือขวาถือคันชั่ง อีกนัยหนึ่งว่า ถือดาบ มือหนึ่งถือดอกไม้ นางผู้รับนั่งกระโห้งไป ชื่อว่า
 นางมะโน ในปีนั้นจะมีมาก คนมักล้มเจ็บอยู่ไม่ค่อยเป็นสุข ฝนตกไม่มาก

“๑” ๑๒๓ ในภาษาล้านนาอ่านว่า ร้างตี แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า บางที หรือ บางแห่ง.

“๒” ๑๒๓ ในภาษาล้านนาอ่านว่า เกราะ หมายถึง เคราะห์ คือความโชคร้าย.

“๓” ๑๒๓ ในภาษาล้านนาอ่านว่า ตุ่มก้าง แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ประคองคาง เช่น
 ๑๒๓ ๑๒๓ แปลว่า มือซ้ายประคองคางเอาไว้.

ဗုဒ္ဓ၏အလှူ၊ အလှူခံလုပ်ငန်းများကို ပြုလုပ်ပေးပြီး ဗုဒ္ဓ၏အလှူခံလုပ်ငန်းကို
ဗုဒ္ဓ၏ အလှူခံလုပ်ငန်းကို အလှူခံလုပ်ငန်းကို

ปริวรรตเป็นอักษรไทย

กลักรางทีดีรางทีบดี และไม้กุ่มเป็นพญาแก้วไม้ทล้า ขวรเข้าเพ็งไม้เคือเกียง และคนผู้ใด
เกิดวันเสาร์จกมีโคะไหย่ หีรับส่งไค้อะ หีปอยนค หนู ปู หอย เต่า เสย และคนผู้ใดเกิด วันพุธจก
มีโชคลาบนัก และของหลยของขวจกแพง ของรายจกถู่ และคันว่าสังขานไปวันอังคาน ชื่อว่า
เมารัสตสังขาน จีศัยกไฟ ถู่หนวันตคไฟถู่หนวันออกแจ้งได้ ไปยามผัด มีซ้ายคุ่มคาง มีขวาคือ
หลาวเหล๊ะ ไนยะ ๑ ว่ามี ๑ ถีสริกันไซย มี ๑ ถีแก้ว นางผู้รับเอานั่นชื่อว่าสมมนา นอนน้อมรับเอา
ฝนตกหัวปีนกกกลางปีบมีหลาย เข้าไธ่เข้านาคเสย ถู่ไม้บมีหลาย เกือจกถู่ ของแดงจกแพง
จกแพแม่มานสน้อย บ้านเมืองจกเป็นชียุ สัตว์ตัวมีปีกคือว่าไก่และนกแมงพุงจกมีหลาย และไม้พิมาน
เป็นไหย่แก้วไม้ทล้า ขวรเข้าเพ็งไม้ฮ้อยข้าง และคนผู้เกิด

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

เข้ากลักรางทีดีรางทีบดีแล ไม้กุ่มเป็นพญาแก้วไม้ตงหลาย ขวัญเข้าเป็งไม้เคือเกียง และ
คนผู้ใดเกิดวันเสาร์จกมีเคราะห์ใหญ่หื้อฮิบส่งเคราะห์ หื้อปอยนค หนู ปู หอย เต่า เสยแลคนผู้ใดเกิด
วันพุธจกมีโชคลาบนักแล ของเหลือของเขี้ยวจกแพงของลายจกถูกแล กันว่า สังขานไปวันอังการ
จื่อว่าโฆรัสสะสังขาน จีศัยกไฟ ลูกหนวันตคไฟถู่หนวันออกแจ้งได้ ไปยามพัส มือซ้ายคุ่มคางมือ
ขวาคือหลาวเหล็ก ไนยะ ๑ ว่า มี ๑ ถือ สะหรีกัญไชย มี ๑ ถือแก้ว นางผู้ฮับเอานั่นจื่อว่า สมมะนา
นอนคว่ำฮับเอา ฝนตกหัวปีนกกกลางปีบมีหลาย เข้าไธ่เข้านาคเสย ลูกไม้บมีหลาย เกือจกถูกของ
แดงจกแพง จกแพแม่มานสัคน้อย บ้านเมือง จกเป็นชียุก สัตว์ตัวมีปีกคือว่าไก่และนกแมงพุงจกมี
หลาย และไม้พิมานเป็นใหญ่แก้วไม้ตงหลาย ขวัญเข้าเป็งไม้ฮ้อยข้างแล คนผู้เกิด

ความหมาย

^{๔๓} “လေ့” ในภาษาล้านนาอ่านว่า หม่อมมาน แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า หญิงมีครรภ์ ตั้งท้อง.

^{๔๔} “ຂີ້” ปรากฏในพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวงเป็น “ຂີ້” อ่านออกเสียงว่า ชียุก
หมายถึง กลิษุค.

หีปฐาโคตะเสียทอะ ผู้เกิดวันจัน จักมีโชคลาบนัก และกันว่าสังขานไปวันผัด ชื่อว่า นันทรสังขาน
นั่งชแวงโงงเหนือปราสาท ตั้งกลางหลังม้า ไปยามเส้า มีขวถือดาบ

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

วันอาทิตย์ จักมีเคราะห์ใหญ่หื้อฮิบปฐาสังเคราะห์เสียเตอะ คนผู้เกิดวันจันจักมีโชคลาภแล
กันว่าสังขานไปวันพุธ ชื่อว่า มนต์คินิรี ลูกหันวันออกไปหันได้ ตื่นสุมเก็บ หมวกสุมหัว มือซ้าย
ถือผาลา มือขวาถือดาบ นางผู้ฮิบเอานั้น ชื่อว่า นางมณฑา นั่งคุกเข่าฮิบเอา ฝนตกบ่ตัวเมือง หัวปีบ่มี
หลายหล้าปีมีนัก เข้าโฮ่เข้านารางดีดีรางดีบ่ดี ลูกไม้บ่ติดหลายแล เกื่อจักแบ่งน้ำอ้อยจักถูก ปีนัน
มักแป๊ะสมณะพระราม ขุนเมืองจักตกต่ำเสียชะแล ไม้ชะเลียมเป็น (ใหญ่) แก่ไม้ทั้งหลาย ขวัญเข้าพัง
ไม้ค้ำ ปีนันสัตว์ ๔ ตื่นจักแพง ของเขียว ของดำ ของขาว ของเหลืองจักแพง ของแดงจักถูก และผู้เกิด
วันศุกร์จักมีเคราะห์ใหญ่หื้อปฐาเคราะห์เสียเตอะ ผู้เกิดวันจันจักมีโชคลาภนักแล กันว่า สังขานไป
วันพัศ ชื่อว่ามนทรสังขาน นั่งชแวงเหนือปราสาทตั้งกลางหลังม้า ไปยามเส้า มือขวาถือดาบ

ความหมาย

วันอาทิตย์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้รับบูชาสะเดาะเคราะห์เสีย คนที่เกิดวันจันทร์ จะมีโชคลาภ
หากว่าสังขานเคลื่อนไปวันพุธ ชื่อว่า มนต์คินิรี จากทิศตะวันออกไปทิศใต้ สวมรองเท้า
สวมหมวก มือซ้ายถือโล่ มือขวาถือดาบ นางผู้รับเอานั้น ชื่อว่า นางมณฑา นั่งคุกเข่ารับเอา ฝนตก
ไม่ทั่วฟ้า ตื่นปีมีน้อย ท้ายปีมีเยอะ ข้าวไร่ข้าวนาเอาแน่นอนไม่ได้ ผลไม้ไม่ให้ผลดก เกลือแพง
น้ำอ้อยถูก ปีนันมักแพ้สมณะพราหมณ์ ขุนเมืองจักตกต่ำ ไม้สะเดาเป็นใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย
ขวัญข้าวพังไม้ค้ำ ปีนันสัตว์ ๔ เท้า จะแพง ของเขียว ของดำ ของขาว ของเหลืองจะแพง ของแดง
จะถูกแล ผู้เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้บูชาเคราะห์เสีย ผู้เกิดวันจันทร์จะมีโชคลาภ หากสัง
ขานต์ไปวันพฤหัสบดี ชื่อว่า มนทรสังขานต์ นั่งตะแคงบนปราสาทตั้งกลางหลังม้า ไปยาม๗
(คือ เวลา ๑๕.๐๐-๑๖.๓๐ น.) มือขวาถือดาบ

เป็นใหญ่แก่ไม้ดังหลายขวัญเข้าเป้งไม้ป่าว คนผู้เกิดวันอาทิตย์ จักมีโชคลาภแล คนผู้เกิดวันศุกร์ จักมีเคราะห์ใหญ่ หื้อปฐามหาธาตุเจดีย์เต๊อะ ของขาวของแดงจักเป้ง ของเหลืองจักถูกแล กันว่า สักขานไปวันศุกร์ จื่อว่า มะโรสังขาน จี๊วไปยามอาทิตย์ มือเต้า ตื่น่งไปมือขาวอุ้มต้อง ในยะ ๑ ว่า ถือหมอนั่งไป ลูกหันวันออกแจ้งได้ไปวันออกแจ้งเหนือ นางผู้ฮับเอา จื่อว่า รินทา นังหย่องเหยาะ ฮับเอา ฝนหัวปีกำปีหล้าปีบมีหลาย แมงบั้งจักกัดเข้า โอนทรายจัก

ความหมาย

มือซ้ายถือพัด จากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก นางผู้รับเอา ชื่อว่า ถัญญา นังถูกเข้ารับ เอา ฝนฟ้าตกสม่าเสมอ ข้าวไร่ข้าวนาดี ผู้เป็นใหญ่จะมีอันตราย ช้างม้าจะตาย ข้าราชการ อยู่ดีมีสุข ขุนนางผู้ใหญ่ ปุโรหิตพระสงฆ์จะเป็นทุกข์ พ่อค้าสัญจรจะมีเคราะห์ใหญ่ ไม้สักเป็น ใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวฟุ้งคันมะพร้าว ผู้เกิดวันอาทิตย์ จะมีโชคลาภ ผู้เกิดวันศุกร์ จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้บูชาพระธาตุเจดีย์ ของขาวของแดงจะแพงของเหลืองจะถูก หากสักขานต้อง วันศุกร์ ชื่อว่า มะโรสังขานต์ จี๊วไปยาม ๑ (คือ เวลา ๐๖.๐๐ น.-๐๗.๓๐ น.) มือซ้ายท้าวที่นั่งไป มือขวาปิดที่ท้อง อีกนัยหนึ่งว่า ถือค้อนนั่งไป จากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือ นางผู้รับเอา ชื่อว่า รินทา นังกระโหยงรับเอา ในปีนี้ฝนมีไม่มาก หนองก่อกินข้าว อันตราย

ต้นฉบับตัวเมือง

ถัญญาคนเกิดวันอาทิตย์ ขวัญข้าวฟุ้งคันมะพร้าว ผู้เกิดวันอาทิตย์ จะมีโชคลาภ ผู้เกิดวันศุกร์ จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้บูชาพระธาตุเจดีย์ ของขาวของแดงจะแพงของเหลืองจะถูก หากสักขานต้อง วันศุกร์ ชื่อว่า มะโรสังขานต์ จี๊วไปยาม ๑ (คือ เวลา ๐๖.๐๐ น.-๐๗.๓๐ น.) มือซ้ายท้าวที่นั่งไป มือขวาปิดที่ท้อง อีกนัยหนึ่งว่า ถือค้อนนั่งไป จากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือ นางผู้รับเอา ชื่อว่า รินทา นังกระโหยงรับเอา ในปีนี้ฝนมีไม่มาก หนองก่อกินข้าว อันตราย

^{๔๘} ๖๖ ในภาษาล้านนาอ่านว่า ฮ้า แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ปลาข้าว.

^{๔๙} ๖๖ ในภาษาล้านนาอ่านว่า ไม้ได้ แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า คบเพลิง คบไฟ.

ปริวรรตเป็นอักษรไทย

เกิดมีแก่สมณชีพราม และหญิงชายทั้ลา จักสู้ะโคอะ ไม้ชลยมเปนไหญ่แก่ไม้ทั้ลา
 ขวรเข้าเพ็งไม้มทันภชชา ผู้เกิดวันอังคาน จักมีโชคกลาบ และผู้ใดเกิดวันสู้ะ จักมีโคอะไหญ่
 หื้อปฐาไม้สรีและมหาธาตุเสี่ยเทอะ ฮ้าปาเกือจัดแพงหมัยงหมาดปูไบจักสู้ะ และคันว่าสังขานไฟ
 วันเส้า ชื่ว่ามรณสังขาน จีบราสาทลมไฟ ลู้ะหนวันออกแจ้งได้ไฟหนเหนือ ไปยามจัน มีซ้ายถึ
 ไม้ได้ มีขวาถึไม้เท้า ในยะ ๑ ถือขวาน มี ๑ ถืออ้อรเหละ นางสู้รับเอานันชื่ว่า ยาวา นังฮ่องโอยอะ
 รับเอา ฝนตกรางที่ค้บตกทั้วเมือง แมงบ้งนั๊ก ไฟมกัไหม้บ้านไหม้เมือง จักแพ้ผู้ไหญ่ หมายกเกีย
 จักแพง อ้อยฝ้ายพ้อบรมาน เข้าจักแพงสน้อย และคนผู้เกิดวันอาทิตย์ จักมีโชคลาภสกาน อยู่ดี
 มีสู้ะมากนั๊กแล คนผู้เกิดวันสู้ะ จัดทุ้ใจ โคอะร้ายจักมาสู้ะต้อง

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

เกิดมีแก่สมณะจีพรามแล หญิงชายตั้งหลายจักถูกเคราะห์ ไม้ชะเลียมเป็นใหญ่แก่ไม้ตั้ง
 หลาย ขวัญเข้าเป็งไม้มะตันพุทชา ผู้เกิดวันอังคารจักมีโชคลาภแล ผู้ใดเกิดวันศุกร์ จักมีเคราะห์ใหญ่
 หื้อปฐาไม้สรีและมหาธาตุเสี่ยเตอะ ฮ้าปถ้ำเกือจักเปงหมัยงหมาดปู ไบจักถูกแล กันว่าสังขาน
 ไปวันเส้าจื่อว่า มะระณะสังขาน จีฬาสาทลมไป ลูกหนวันออก แจ้งได้ไฟหนเหนือ ไปยามจัน
 มือซ้ายถือไม้ได้มือขวาถือไม้เท้า ในยะ ๑ ถือขวาน มือ ๑ ถือน้อนเหล็ก นางสู้รับเอานันจื่อว่า ยาวา
 นังฮ่องเหาะฮับเอา ฝนตกรางที่ค้บตกทั้วเมือง แมงบ้งนั๊ก ไฟมกัไหม้บ้านไหม้เมือง จักแพ้ผู้ใหญ่
 หมายกเกือจักเปง อ้อย ฝ้าย ปอพะหมาน เข้าจักเปงสั๊กหน้อยแล คนผู้เกิดวันอาทิตย์ จักมีโชคลาภ
 สะก้าน อยู่ดีมีสุขมากนั๊กแล คนผู้เกิดวันศุกร์จักตุ้ใจ เคราะห์ฮ้ายจักมาถูกต้อง

ความหมาย

จะเกิดมีแก่สมณะจีพรามณ์ หญิงชายทั้งหลายจะมีเคราะห์ ไม้สะเดาเป็นใหญ่แก่
 ไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวพ้งไม้พุทรา ผู้เกิดวันอังคารจะมีโชค ผู้เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้บูชา
 ดันศรีมหาโพธิ์ ปลาธำเกื้อจะแพง เมี่ยงหมาดพลูจะถูก หากสังขานต์ไปวันเสาร์ ชื่ว่า
 มรณสังขานต์ จีปราสาทลมไป จากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทิศเหนือ ไปยามที่ ๒ (คือ เวลา
 ๐๗.๓๐ น.-๐๘.๐๐ น.) มือซ้ายถือคบบเพลิง มือขวาถือไม้เท้า อีกนัยหนึ่งว่า มือหนึ่งถือขวาน มือหนึ่ง
 ถือน้อนเหล็ก นางสู้รับเอานัน ชื่ว่า ยาวา นังกระโห้งรับเอา ฝนตกไม้ทั้วฟ้า แมลงหนอนมีเยอะ
 ไฟจะไหม้บ้านไหม้เมือง จะแพ้ผู้ใหญ่ หมายกเกือจะแพง อ้อยฝ้ายพ้อประมาณ ข้าวจะมีราคา ผู้เกิด
 วันอาทิตย์ จะมีโชคอยู่ดีมีสุข ผู้เกิดวันศุกร์จะทุกข์ใจ เพราะเคราะห์ร้ายจะเกิดมี

ทานแห่งตน ค้ำให้สร้างมมมหาเวสัตรเปันทาน และสร้างโรงครัวไฟเปันทานจึงดีมีเจ้าของ
มีอายุหมื่นยี่สิบขวบแล้ว เขามุคคะโล ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช
มมสาธนเปันทาน ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช
เขามุคคะโล ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

โยปุคคะโล อันว่าบุคคะผู้ใด ตานัง สุขัง ใญ่หื้อมีสุขเปันทานแห่งตนนั้น ก็ว่า
บุคคะผู้ใดเกิดปีใญ่หื้อสร้างมมเตมิยะเปันทาน สร้างน้ำบ่อและแบ่งสาละเปันทาน ก็จึงจักเป็นดี มีเจ้า
ของเงินค่า จ้าง ม้า ข้าง คน มนถิ อายุยี่สิบขวบมากนักจาแล โยปุคคะโล อันว่าบุคคะผู้ใด เกิดปีใญ่
ตานังสุขัง ได้หื้อเป็นยอดทานแห่งตน ก็หื้อสร้างมมเวสัณตะระเปันทานและสร้างโรงครัวไฟเป็น
ทาน จึงดีมีเจ้าของอายุหมื่นยี่สิบขวบแล้ว โยปุคคะโล อันว่าบุคคะผู้ใด เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช
ทานแห่งตนหื้อสร้างมมสะทะนะเปันทาน หื้อแบ่งสาละบาตรเปันทาน ก็จักอยู่ดีมีสุข มีเจ้าของเงินค่า
มีอายุหมื่นยี่สิบขวบแล้ว โยปุคคะโล อันว่าบุคคะผู้ใด เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช ใญ่เกิดปีชวช
แห่งตนหื้อสร้างมมเนมิราช

ความหมาย

บุคคะโล ทานังสุขัง อยากให้ทานเป็นสุขแก่ตนนั้น ก็ว่า บุคคะผู้ใดเกิดปีใญ่ (ชวด)
ให้ถวายธรรมเทมิยะ สร้างบ่อน้ำ และสร้างสาละให้ทาน จะทำให้สมบุญด้วยทรัพย์สินเงินทอง ข้าง
ม้า ข้างราชบริวาร จะมีอายุยี่สิบขวบ บุคคะโลเกิดปีชวช (ฉลู) ให้สร้างมมเวสัณตะระชาดก และ
โรงครัว จะทำให้อยู่ดีมีอายุหมื่นยี่สิบขวบ บุคคะโลเกิดปีชวช (ขาล) ให้สร้างมมสุทธานุ สร้างสาละ
บาตร ก็จะทำให้อยู่ดีมีสุข มีทรัพย์สินเงินทอง มีอายุหมื่นยี่สิบขวบ บุคคะโลเกิดปีชวช (เถาะ) ให้สร้าง
มมเนมิราช

ต้นฉบับตัวเมือง

ປະຣາດິສັດຊຸມປະຣາດິສັດ ລູກດຳພິມປະຊາຊາດ ດຳພິມຊຸມຊົນ ມີຊາຍ
ອຸໂຊນ ເພາບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ
ຊຸມປະຣາດິສັດຊຸມປະຣາດິສັດ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ
ໄລ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ
ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ ອີບຸດເລວ

ปริวรรตเป็นอักษรไทย

ทานและให้สร้างโรงน้ำอาบน้ำกินเป็นทาน ถัดก็มีเข้าของเงินคำ มีอายุหมื่นยี่นยาวชาแล
 เยานเลา รัตนทัฬหะ ผู้ใดเกิดวันอาทิตย์ ให้สร้างธรรมสังคินีเป็นทาน ผู้ใดเกิดวันจันทร์ ให้สร้างธรรมวิภังคสูด
 เป็นทาน ผู้ใดเกิดวันอังคาร ให้สร้างธรรมธาตุกถาเป็นทาน ผู้ใดเกิดวันพุธ ให้สร้างธรรมบุคละบัญญัติ
 เป็นทาน ผู้ใดเกิดวันพฤหัสบดี ให้สร้างธรรมกถาวัตถุเป็นทาน ผู้ใดเกิดวันศุกร์ ให้สร้างธรรมยมกเป็นทาน ผู้ใด
 เกิดวันเสาร์ ให้สร้างธรรมมหาปถานเป็นทานแห่งตน ชุผู้ชุกนเทือะ กล่าวยังมีคผละขอดทาน
 แห่งคนทัฬหะ ถัดแล้วเป็นห้อง ๑ ก่อระแล ต่สุบเสนทิเกสเลารา บสสิตุกเมบุญณวนทิตวาสสี สัรวรา
 พรยาบเสนทิเกสราธาได้ฟังธรรมเทศนาแห่งสัพพัญญู

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

และให้สร้างโรงน้ำอาบน้ำกินเป็นทาน ถัดก็มีเข้าของเงินคำ มีอายุหมื่นยี่นยาวชาแล
 โยนะโล อันว่าคนผู้ใด เกิดวันอาทิตย์ ให้สร้างธรรมสังคินีเป็นทาน ผู้ใดเกิดวันจันทร์ ให้สร้างธรรมวิภังกะ
 เป็นทาน ผู้ใดเกิดวันอังคาร ให้สร้างธรรมธาตุกถาเป็นทาน ผู้ใดเกิดวันพุธ ให้สร้างธรรมบุคละบัญญัติ
 เป็นทาน ผู้ใดเกิดวันพฤหัสบดี ให้สร้างธรรมกถาวัตถุเป็นทาน ผู้ใดเกิดวันศุกร์ ให้สร้างธรรมยมกะเป็นทาน
 ผู้ใดเกิดวันเสาร์ ให้สร้างธรรมมหาปถานเป็นทานแห่งตน ชุผู้ชุกนเทือะ กล่าวยังมีคผละขอดทานแห่ง
 คนดังหลายก็แล้วเป็นห้องหนึ่งก่อนแล ต่สุปะเสนะธิโกสะโลรา ปัสสิตุกัมเมบุญณะวันทิตะวา
 สะสิงสุ ส่วนว่าพญาปะเสนะธิโกสะระราช ได้ฟังธรรมเทศนาแห่งสัพพัญญู

ความหมาย

และสร้างโรงสำหรับสรง และน้ำดื่มถวาย ก็จะให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุหมื่น
 ยี่นยาว บุคคลใดเกิดวันอาทิตย์ ให้สร้างธรรมสังคินีถวาย บุคคลใดเกิดวันจันทร์ ให้สร้างธรรม
 วิภังคะถวาย บุคคลใดเกิดวันอังคาร ให้สร้างธรรมธาตุกถาถวาย บุคคลใดเกิดวันพุธ ให้สร้างธรรม
 บุคคลบัญญัติถวาย บุคคลใดเกิดวันพฤหัสบดี ให้สร้างธรรมกถาวัตถุถวาย บุคคลใดเกิดวันศุกร์
 ให้สร้างธรรมยมกถวาย บุคคลใดเกิดวันเสาร์ ให้สร้างธรรมมหาปฐฐานถวาย ทั้งหมดนี้เป็นยอด
 แห่งทาน เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ทรงสดับพระธรรมเทศนาแห่งสัพพัญญู

ต้นฉบับตัวเมือง

โคตรอุเอวคังโงะฮะอิชิ^{๖๑} ฟูชิคุนิชิ บุนนิตินะโงะโงะฮะอิชิ^{๖๒} ฟูชิคุนิชิ^{๖๓} ฟูชิคุนิชิ^{๖๔} ฟูชิคุนิชิ^{๖๕} ฟูชิคุนิชิ^{๖๖} ฟูชิคุนิชิ^{๖๗} ฟูชิคุนิชิ^{๖๘} ฟูชิคุนิชิ^{๖๙} ฟูชิคุนิชิ^{๗๐} ฟูชิคุนิชิ^{๗๑} ฟูชิคุนิชิ^{๗๒} ฟูชิคุนิชิ^{๗๓} ฟูชิคุนิชิ^{๗๔} ฟูชิคุนิชิ^{๗๕} ฟูชิคุนิชิ^{๗๖} ฟูชิคุนิชิ^{๗๗} ฟูชิคุนิชิ^{๗๘} ฟูชิคุนิชิ^{๗๙} ฟูชิคุนิชิ^{๘๐} ฟูชิคุนิชิ^{๘๑} ฟูชิคุนิชิ^{๘๒} ฟูชิคุนิชิ^{๘๓} ฟูชิคุนิชิ^{๘๔} ฟูชิคุนิชิ^{๘๕} ฟูชิคุนิชิ^{๘๖} ฟูชิคุนิชิ^{๘๗} ฟูชิคุนิชิ^{๘๘} ฟูชิคุนิชิ^{๘๙} ฟูชิคุนิชิ^{๙๐} ฟูชิคุนิชิ^{๙๑} ฟูชิคุนิชิ^{๙๒} ฟูชิคุนิชิ^{๙๓} ฟูชิคุนิชิ^{๙๔} ฟูชิคุนิชิ^{๙๕} ฟูชิคุนิชิ^{๙๖} ฟูชิคุนิชิ^{๙๗} ฟูชิคุนิชิ^{๙๘} ฟูชิคุนิชิ^{๙๙} ฟูชิคุนิชิ^{๑๐๐}

ปริวรรตเป็นอักษรไทย

พรพุทธเจ้าก็มีใจภริมขมจีนยินดีก็มีแล บุนนิตินะโงะโงะฮะอิชิ ในเมื่อพายุครุณั้นก็เข้าไฟสู่ป่าเขต วัฒนารามแล้วก็ถามเชิงพรพุทธเจ้าพายหน้าว่า ภนเต ภควา ข้าแต่พรพุทธเจ้า ในกาลเมื่อพายุ ครุณคนทล้า จึงกล่าวว่าวันเนาว่าวันพายุครุณ แล้วข้าพ้อยว่าเปนวันพรยาวันขึ้นปีใหม่สกราชขึ้นดังถา นั้นชา ขอพรพุทธเจ้าจงเทศนาธรรมแก่ข้าทล้าเล่าเทื่อะ เมื่อนั้นพรพุทธเจ้าได้ยินคำรทนา พรยา หากข้อที่เทศนาแก่พรยาบเสนทิกาสนราชว่า ดูรามหาราช ยังมีเมืองอัน ๑ นอกศาสนา พุทธลาคคก็มีแล แต่ก่อนยังมีพรยาตน ๑ ชื่อว่าสุริยะ คัมภีร์เมืองอัน ๑ ชื่อว่ากลิงกลาด คัมภีร์แล เสาราชา สัรวาพรยาตนนั้นย่อมลี้ยังยั้งพิวิสาคมกนักล

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

พระพุทเจ้าแล้ว ก็มีใจอะภริมขมจีนยินดีก็มีแล บุนนิตินะโงะโงะฮะอิชิ ในเมื่อพายุครุณั้นก็เข้า ไปสู่ป่าเขตวัฒนารามแล้วก็ถามเชิงพระพุทเจ้าพายหน้าว่า ภันเตะกะควา ข้าแต่พระพุทเจ้า ในกาลเมื่อพายุครุณคนทล้า จึงกล่าวว่าวันเนาว่าอัน พายครุณแล้วข้าพ้อยว่าเปนวันพญาวันขึ้นปีใหม่ สะกะราสขึ้นดังถานั้นชา ขอพระพุทเจ้าจงเทศนาธรรมแก่ข้าตงหลายเล่าเทื่อะ เมื่อนั้นพระพุทเจ้า

^{๖๑} ฟูชิคุนิชิ ในภาษาล้านนาอ่าน จิมจีน หรือ จิมจีน แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า ขมจีน หรือจีนขมยินดี.

^{๖๒} ฟูชิคุนิชิ ในภาษาล้านนาอ่าน ฟูชิคุนิชิ แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า พายหลัง.

^{๖๓} ฟูชิคุนิชิ ในภาษาล้านนาอ่านว่า ฟู, ไม่นิยมเขียนเป็น ฟูชิ เป็นคำพิเศษ แปลเป็นภาษาไทยกลางว่า อัน ว่า.

^{๖๔} ฟูชิคุนิชิ เป็นคำพิเศษต้องจดจำเป็นพิเศษ อ่านว่า ดูรา.

^{๖๕} ฟูชิคุนิชิ เทียบภาษาไทยเป็น เลียง สระ เอีย ตามหลักแล้วควรจะเขียนว่า ฟูชิคุนิชิ แต่เมื่อมีตัว สกคอยู่หลัง ยะ ท่านลบสระ เอ เสีย และเติมไม้ขีดลงไป แทนสระเอ และสระ อี,

คนนั้น ก็ให้รำไรไปมามากนัก อยู่บ้านเท่าใดก็ฆ่าตายไปเล่าแล ก็ได้ไฟเกิดเป็นเผดอยู่นอกจก ขวานกับด้วยกันหั้นแล ส่วนนางทั้ง ๒ คนนั้น ก็หั้นยังพริยอันตายเป็นเผดหัวปุดหัวด้วอยู่หั้นแล ในเมื่อถึงระดูสังขานไปวันนั้นเล่า ส่วนว่านางเผดทั้ง ๒ คนนั้น ก็ไปเอาน้ำมาช่วยล้าง น้ำเน่าน้ำเหม็นหัวแห่งเผดหัวปุดหัวด้วนั้นเสียแล้ว นางเผดผู้เมียแก่นั้น ก็สวมหอบอุ้มเอาเล่าแล เหตุตั้ง อันคนทัลา จึงรยกว่าวันเนาเพื่ออันแล ดูรามหาราช

คำอ่านสำเนียงภาษาไทยล้านนา

ส่วนว่าเมืองอันนั้น ฝนก็บ่ตกสักเตื่อ เป็นอันแห้งแล้งมากนัก คนทั้งหลาย ก็ปากัน อยากร้ำกันเข้าก็มีหั้นแล เมินบ้านเท่าใดพญาต้นนั้นก็ตายไปหั้นแล กันว่าตาย ไปแล้ว ก็ได้ไปเกิด เป็นเผดหัวปุดหัวด้วนอยู่นอกจกกะวานปุ้นหั้นแล ส่วนว่านางอักกะมะเหสีเตวิดทั้ง ๒ อันเป็นเมียอัก แห่งพญาต้นนั้น ก็ให้รำไรไปมามากนัก อยู่บ้านเท่าใด ก็ฆ่าตายไปเล่าแล ก็ได้ไปเกิดเป็นเผดอยู่ นอกจกกะวานกับด้วยกันหั้นแล ส่วนนางตั้ง ๒ คนนั้น ก็หั้นยังพริยอันตายเป็นเผดหัวปุดหัวด้วน อยู่หั้นแล ในเมื่อถึงระดูสังขานไปวันนั้นเล่า ส่วนว่า นางเผดตั้ง ๒ คนนั้น ก็ไปเอาน้ำมาช่วยล้าง น้ำเน่าน้ำเหม็นหัวแห่งเผดหัวปุดหัวด้วนผู้นั้น เสียแล้ว นางเผดผู้เมียแก่นั้น ก็สวมหอบอุ้มเอาเล่า แล เหตุตั้งอัน คนทั้งหลาย จึงเรียกว่าวันเนาเพื่ออันแล ดูรามหาราช

ความหมาย

เมืองนั้น ฟ้าฝนไม่ตก ทำให้เกิดความแห้งแล้งเป็นอันมาก ผู้คนอดอยาก ต่อมา ไม่นานพระราชารองคั้น ก็ถึงแก่สวรรคต เมื่อสวรรคตไปก็ไปเกิดเป็นเปรตศิรชะขาด อยู่นอก จักรวาลอันไกลพัน ทำให้นางอักกรมเหสีเทวีทั้ง ๒ ของพระองค์นั้น ทรงเสียพระทัยรำไให้ไปมายัง นัก ต่อมาไม่นาน อกรรมเหสีทั้งสอง ก็ด่วนสวรรคตไปพร้อมกัน ก็ได้ไปเกิดเป็นเปรตอยู่นอก จักรวาลด้วยกัน ทำให้นางทั้งสองมองเห็นพระราชาสวรรคตเป็นเปรตศิรชะขาด เมื่อฤดูสังขานต์ มาถึง นางเปรตทั้งสองนั้น ก็จะไปเอาน้ำมาชำระล้างน้ำเน่าน้ำเหม็นบนศิรชะแห่งเปรตผู้มีศิรชะ อันขาดนั้น แล้วนางเปรตผู้เป็นภรรยาหลวง ก็จะสวมหอบอุ้มเอาไว้แล ด้วยเหตุนี้เอง คนทั้งหลาย จึงเรียกกัน วันเนา หรือวันเนาว่าเป็นต้นมา

